

Asia: VN/7187/2026

Lausuntopyyntö Oikeuspalveluviraston ehdotuksesta organisaatorakenteen ja toimipaikkaverkoston muuttamiseksi

1. Yleiset kommentit Oikeuspalveluviraston ehdotuksista

Kommentit

Oikeuspalveluviraston oikeusministeriölle tekemän ehdotuksen (jatkossa ”ehdotus”) mukaan viraston visiona on olla yksi yhtenäinen virasto, joka turvaa yksilön oikeusturvan sujuvasti, inhimillisesti ja vastuullisesti kaikissa elämäntilanteissa. Oikeuspalveluviraston näkemyksen mukaan sen toteuttaminen edellyttää muun muassa palvelutuotannon ja toimipaikkaverkoston uudistamista. Lisäksi ehdotuksen taustalla ovat virastolle osoitetut valtion tuottavuustavoitteet ja valtionhallinnossa meneillään oleva valtion palvelu- ja toimitilaverkkouudistus 2030.

Uudenmaan liitto pitää hyvänä Oikeuspalveluviraston vision tavoitetta yksilön oikeusturvan turvaamisesta sujuvasti, inhimillisesti ja vastuullisesti kaikissa elämäntilanteissa.

Oikeuspalveluvirasto esittää asiakkaiden kannalta erittäin keskeisen oikeusministeriön Oikeuspalveluviraston toimipaikkoja koskevan asetuksen (637/2024) muuttamista. Toimipaikkaverkoston kehittämisen tavoitteena on palvelujen tarjoamisen yhdenmukaistaminen ja palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden vahvistaminen valtakunnallisesti.

Uudenmaan liitto toteaa, että oikeuspalveluviraston toimipaikkarakenteella on maakunnan asukkaiden ja kuntien sekä kielellisten oikeuksien kannalta olennainen merkitys. Uudenmaan liitto pitää toimipaikkaverkoston kehittämisen tavoitetta periaatteellisesti hyvänä, mutta muistuttaa siitä, että palvelujen tarjoamisessa keskeisenä kriteerinä tulee olla väestön maantieteellinen sijainti. Uudenmaan 1,8 miljoonaa asukasta muodostaa keskeisen osan koko maan väestöstä ja siksi toimipaikkojen voimakas vähentäminen maakunnassa – 13:sta toimipaikasta jäisi jäljelle vain 6 – ei palvele riittäväällä tavalla palvelujen yhdenvertaista saatavuutta Uudellamaalla. Väkilukuun suhteutettuna muutokset ovat Uudellamaalla suhteessa merkittävämmät kuin muualla maassa. Uudenmaan liitto huomauttaa samalla, että edellä mainittu asetus on vain kahden vuoden takaa ja muutokset näin nopealla tahdilla voivat aiheuttaa haasteita sekä asiakkaille että niille kunnille, joilla toimipaikat sijaitsevat.

Oikeuspalveluviraston näkemyksen mukaan ehdotuksen mukaisella suppeammalla toimipaikkaverkostolla on mahdollista tosiasiallisesti turvata käyntiasiointipalvelut ja vastata asiakkaiden palvelutarpeeseen.

Uudenmaan liitto pitää yllä mainittua tavoitetta ristiriitaisena nyt lausuttavan Oikeuspalveluviraston ehdotuksen kanssa. Oikeuspalveluviraston ehdotuksessa mainitaan, ettei asiakaskäyntien määrää sen eri toimipaikoissa ole viime vuosina seurattu kattavasti ja systemaattisesti, eikä seurannassa ole myöskään hyödynnetty tietojärjestelmiä. Toimipaikkaverkoston esitettyjen muutosten vaikutusten arviointia varten käyntiasioinnin seuranta toteutettiin neljän viikon ajan 12.1.–6.2.2026 pienimmissä toimipaikoissa.

Uudenmaan liitto katsoo, että edellä kuvattu vaikutusten arviointia koskeva seuranta ei täytä asianmukaisen seurannan kvalitatiivisia tai kvantitatiivisia edellytyksiä, eikä sen perusteella voi tehdä asiakkaiden asiointia koskevia johtopäätöksiä, eikä myöskään asiakkaiden asiointimahdollisuuksia koskevia merkittäviä muutoksia.

Oikeuspalveluviraston ehdotuksen mukaan toimipaikkaverkoston rakentamisessa on huolehdittu kielellisten oikeuksien toteuttamisesta ja esitetty säilytettäväksi sellaisiakin toimipaikkoja, jotka muutoin olisivat lakkautettavia.

Kaksikielisenä kuntayhtymänä Uudenmaan liitto kiittää siitä, että ehdotuksessa on kiinnitetty huomiota kielellisten oikeuksien turvaamiseen ja edellyttää, että asia otetaan huomioon myös toimipaikkarakenteessa ja virkojen määrittelyssä.

2. Edunvalvontatoimistojen määrä, alueet ja nimet

Kommenttine ehdotuksesta ja sen vaikutuksista

Oikeuspalveluviraston ehdotuksessa edunvalvonnan ja talous- ja velkaneuvonnan Manner-Suomen toimistomääräksi esitetään viisi toimistoa.

Uudenmaan liitto ei ota kantaa toimistojen nimiin tai määrään kansallisella tasolla, mutta toteaa, että Uudenmaan oman, erillisen edunvalvontatoimiston olemassaolo on perusteltua jo yksinomaan maakunnan väestömäärän perusteella.

Oikeuspalveluviraston ehdotuksen mukaan Etelä-Suomen edunvalvontatoimiston toimipaikat ovat Helsinki, Järvenpää, Porvoo ja Vantaa. Lisäksi Etelä-Suomen toimiston toimipaikkana on myös Hämeenlinna Kanta-Hämeestä. Sen sijaan Uudenmaan kunnat Espoo ja Raasepori ovat erillisen Länsi-Suomen edunvalvontatoimiston toimipaikkoja. Lisäksi Länsi-Suomen edunvalvontatoimiston toimialueeseen on sisällytetty uusmaalaisia kuntia.

Uudenmaan liitto ei pidä perusteltuna Uudenmaan maakunnallisen aluejaon rikkoontumista siten, että Espoon ja Raaseporin toimipaikat ja alueen kunnat sijaitsevat Uudenmaan ulkopuolisen edunvalvontatoimiston alueella. Sen sijaan lähtökohtana tulisi pitää nykyisin voimassa olevan valtioneuvoston asetukseen (Valtioneuvoston asetus Oikeuspalveluvirastosta 548/2024) mukaista toimipaikkajakoa. Voimassa olevan asetuksen mukaan Uudellamaalla sijaitsee Helsingin, Itä-Uudenmaan, Keski-Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan edunvalvontatoimistot kattaen Uudenmaan kunnat. Mikäli tällä jaottelulla ei päästä riittävän kustannustehokkaaseen ratkaisuun, tulisi Uudenmaan kuntien jaottelun eri edunvalvontatoimistojen alueisiin tapahtua kuitenkin Uudenmaan maakunnan rajojen sisällä.

Mikäli tuottavuustavoitteet sitä edellyttävät, Kanta-Häme ja Hämeenlinnan toimipaikka yhdessä Uudenmaan kanssa muodostaisi maakuntarajoja noudattavan kokonaisuuden.

3. Talous- ja velkaneuvontatoimistojen määrä, alueet ja nimet

Kommenttinne ehdotuksesta ja sen vaikutuksista

Edellä kysymyksen 2 kohdalla mainittu edunvalvontatoimistojen toimipaikkojen jaottelu on Uudenmaan näkökulmasta identtinen talous- ja velkaneuvontatoimistoja koskeva jaottelun kanssa, joten kohdassa 2 lausuttu koskee myös tätä kysymystä.

4. Oikeusaputoimistojen määrä, alueet ja nimet

Kommenttinne ehdotuksesta ja sen vaikutuksista

Oikeuspalveluviraston ehdotuksessa Eteläisen Suomen oikeusaputoimiston toimipaikat ovat Uudellamaalla Järvenpää, Porvoo ja Vantaa sekä Hämeenlinna Kanta-Hämeessä. Uudenmaan kunnat jakautuvat tässäkin yhteydessä eri oikeusaputoimistojen alueelle siten, että Espoo ja Raasepori olisivat Lounaisrannikon oikeusaputoimiston toimipaikkoja. Lisäksi Eteläisen Suomen oikeusaputoimiston toimialueeseen on sisällytetty uusmaalaisia kuntia. Helsingin oikeusaputoimisto on erotettu erikseen.

Uudenmaan liitto ei pidä myöskään tätä ratkaisua kannatettavana Espoon ja Raaseporin toimipaikkojen ja toimialueeseen sisällytettyjen uusmaalaisen kuntien osalta maakunnallisen aluejaon rikkoutumisen näkökulmasta ja viittaa edellä kysymyksen 2 osalta lausuttuun. Helsingin erillistä oikeusaputoimiston toimipaikkaa Uudenmaan liitto pitää kannatettavana.

5. Ehdotus johtavan talous- ja velkaneuvojan kelpoisuusvaatimuksesta

Kommenttinne ehdotuksesta ja sen vaikutuksista

-

6. Ehdotus viroista, joissa edellytetään erinomaista ruotsin kielen taitoa ja hyvää suomen kielen taitoa

Kommenttinne ehdotuksesta ja sen vaikutuksista

Oikeuspalveluviraston ehdotuksen mukaan kielitaitovaatimus kohdistettaisiin niihin toimistoihin ja virkoihin, joissa ruotsinkielisten palvelujen järjestämistarve korostuu kielellisillä perusteilla.

Uudenmaan liitto pitää Oikeuspalveluviraston näkemystä oikeana ja korostaa, että kielitaitovaatimuksen edellyttämien virkojen tulee olla riittävä määrä, jotta ruotsinkielinen palvelu voidaan käytännön tasolla turvata.

7. Edunvalvonnan sijaistoimistot

Kommenttinne ehdotuksesta ja sen vaikutuksista

Oikeuspalveluviraston ehdotuksen mukaan ruotsinkielisten asiakkaiden kielellisten oikeuksien toteutuminen turvataan kielivirkojen lisäksi edunvalvonnan sijaistoimistojen järjestelyllä säilyttämällä nykyinen palvelutaso.

Uudenmaan liitto kannattaa ehdotusta, mutta huomauttaa, ettei sijaistaminen kielellisin perustein tule edellyttää Uudenmaan joidenkin kuntien siirtämistä toisessa maakunnassa sijaitsevalle toimialueelle.

8. Ehdotus toimipaikoista

Kommenttinne ehdotuksesta ja sen vaikutuksista

Oikeuspalveluvirasto esittää ehdotuksessaan (ehdotus), että oikeusministeriön asetusta Oikeuspalveluviraston toimipaikoista muutetaan siten, että siinä olisi 38 paikkakuntaa, joissa on Oikeuspalveluviraston toimipaikka. Uudenmaan maakunnassa nämä toimipaikan säilyttävät paikkakunnat ovat Espoo, Helsinki, Järvenpää, Porvoo, Raasepori ja Vantaa.

Ehdotuksen mukaan Uudeltamaalta lakkautettaisiin seitsemän nykyistä toimipaikkaa, jotka kahta lukuun ottamatta (Hyvinkää ja Loviisa) sijaitsisivat kaikki Länsi-Uudellamaalla. Lakkautettavaksi tulisivat Hangon, Inkon, Kirkkonummen, Lohjan ja Vihdin toimipaikat.

Lohjan ja Vihdin toimipaikkojen lakkauttamisen seurauksena koko laajalla Länsi-Uudellamaalla ei sijaitsisi enää lainkaan Oikeuspalveluviraston toimipaikkaa Espoota ja Raaseporia lukuun ottamatta. Ehdotus on tässä suhteessa täysin kestävä ottaen huomioon Länsi-Uudenmaan väestömäärän sekä asiakkaiden palvelutarpeen erittäin tärkeissä henkilökohtaisissa asioissa kuten edunvalvonnassa ja oikeusavussa. Lisäksi Espoo ja Raasepori kuuluivat ehdotuksen perusteella asiasta riippuen joko Länsi-Suomen edunvalvontatoimiston tai Lounaisrannikon oikeusaputoimiston toimialueelle.

Ehdotuksessa todetaan, että valtion palvelu- ja toimitilaverkon uudistuksen tavoitteena on muodostaa yksi yhteinen valtionhallinnon ja Kelan asiakaspalveluverkko vuoteen 2030 mennessä. Käyntiasiointia kootaan julkisen hallinnon yhteisiin yhteiskäyttöisiin asiakaspalvelupisteisiin eli Suomi-pisteisiin. Uudistuksen toimeenpanoon liittyvässä sääntelyssä Oikeuspalveluvirastolle on asetettu velvoitteita osallistua Suomi-pisteisiin.

Yllä mainittua taustaa vasten erityistä hämmennystä herättää Oikeuspalveluviraston Kirkkonummen toimipaikan suunniteltu lakkauttaminen. Valtiovarainministeriön asettaman valtion palvelu- ja toimitilaverkkouudistuksen alueellisen suunnittelun ja toimeenpanon Uudenmaan projektiryhmän loppuraportissa 9.6.2025 esitetään, että Kirkkonummelle sijoitetaan edellä mainittu Suomi- piste eli yhteinen asiakaspalvelupiste, josta on kattavasti saatavilla valtion palveluita. Suomi-pisteen sijoittaminen Kirkkonummelle perustui Senaatti-kiinteistöjen tuottamaan valtakunnallisten kriteerien ja linjausten mukaisesti optimoituihin sijainteihin Uudellamaalla. Senaatin aineistossa on otettu huomioon muun muassa asiakaspalvelupisteiden saavutettavuus.

Ehdotuksen mukaan lakkautettavaksi esitettävät toimipaikat sijaitsevat joko väestöpohjaltaan pienellä paikkakunnalla tai lähellä säilytettävää toimipaikkaa. Uudellamaalla myös Hyvinkään toimipaikka on ehdotettu lakkautettavaksi.

Hyvinkää on pohjoisen Uudenmaan lähes 50 000 asukkaan keskuskaupunki, eikä se myöskään sijaitse erityisen lähellä lähintä ehdotuksen mukaan säilytettävää toimipaikkaa. Hyvinkään osalta ehdotuksessa mainitut perustelut eivät ole relevantteja.

Kielellisten oikeuksien toteutumisen kannalta ehdotuksessa todetaan, että Uudellamaalla säilytettävät Raaseporin ja Porvoon toimipaikat tukevat ruotsinkielisen väestön yhdenvertaista mahdollisuutta saada Oikeuspalveluviraston palveluja.

Uudenmaan liitto arvostaa sitä, että ehdotuksessa on kiinnitetty huomiota kielellisten oikeuksien turvaamiseen ja pitää Porvoon ja Raaseporin toimipaikkojen säilyttämistä tässä suhteessa ensiarvoisen tärkeänä.

Lopuksi Uudenmaan liitto esittää, että Kirkkonummella tulee säilyttää Oikeuspalveluviraston toimipaikka. Lisäksi läntisen Uudenmaan yhdenvertaisten palvelujen saatavuuden turvaamiseksi Oikeuspalveluviraston toimipaikkaverkkoa tulee täydentää ehdotusta kattavammin sijoittamalla toimipaikka esimerkiksi Lohjalle tai Vihtiin alueen kuntien näkemyksen mukaan. Myös Hyvinkään toimipaikka tulee säilyttää. Lisäksi Uudenmaan liitto toistaa edellä kysymysten 2–4 kohdalla lausumansa mukaisesti, ettei se pidä perusteluna maakuntarajan rikkomista siten, että Uudenmaan kuntia sekä Espoo ja Raaseporin toimipaikat kuuluisivat Länsi-Suomen edunvalvontatoimiston ja talous- ja velkaneuvontatoimiston sekä Lounaisrannikon oikeusaputoimiston toimialueelle. Uudenmaan liito näkemyksen mukaan uusien, olemassa olevasta poikkeavien hallinnollisten rajojen vetämistä tulisi välttää.

Vartiainen Petra

Uudenmaan liitto - maakuntajohtaja Telén Tuija